

**Вищий навчальний приватний заклад
«Дніпровський гуманітарний університет»**

**Комунальний заклад культури «Дніпропетровський національний
історичний музей імені Д. І. Яворницького»
Дніпропетровської обласної ради**



**МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ
«МОВА. ІСТОРІЯ. КУЛЬТУРА»**

23 травня 2024 року

**Дніпро
2024**

УДК 81
ББК 81.2 УКР
М 74

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального
приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)*

Матеріали круглого столу «Мова. Історія. Культура» (23 травня 2024 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник тез. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2024. 157 с.

(в авторській редакції)

Вміщено матеріали круглого столу, в якому взяли участь працівники музеїв, культури, професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти, магістри, здобувачі вищої освіти України. Тематика тез охоплює актуальні питання щодо розвитку мов світу та форм реалізації їх через носіїв мови.

Матеріали науково-практичної конференції можуть бути використані у практиці фахівців різних видів гуманітарної діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

© Вищий навчальний приватний
заклад «Дніпровський
гуманітарний університет», 2024
© Автори, 2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Лежнёва Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, проректор Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Дудник Олена Володимирівна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Холод Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Хмель-Дунай Галина Миколаївна – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Негодченко Ольга Петрівна – старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Мірошник Андрій Дмитрович – провідний фахівець відділу організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
-----------------	---

МОВА

Андрішко Олег. Вторинна номінація власних назв у «словничках-жартівничках»	7
Бабич Семен. Creation of Native American literary criticism in the 21 st century	10
Варакута Марина. Психологія атракції: роль мови та культурного контексту в міжособистісних стосунках	13
Гуньо Дар'я. Потенціал штучного інтелекту щодо перекладання в розвитку та навчанні	17
Зав'ялов Дмитро. Відображення у поведінці людини психолінгвістичних процесів	19
Квітинська Ліана. Культура мови і кіматика – обґрунтування необхідності культури мовлення на базі фізичних процесів.....	22
Крашеніннікова Тетяна. Комунікація та її види.....	25
Лісунова Марія. “Self”–“Other” in Formation of Modern American Literary Cannon.....	28
Лісунова Марія. Актуальні питання використання штучного інтелекту в політиці та бізнесі.....	31
Михайличенко Елліна. Вплив штучного інтелекту на безпеку інформаційних технологій та виявлення загроз	35
Моргунова Аліна. «Голос Безмовності» О. П. Блаватської як приклад унікального перекладу духовно-релігійних текстів	38
Нацюк Мар'яна. The role of multilingualism in all tools.....	42
Нежива Ольга. Специфіка термінології в англійській мові у контексті готельно-ресторанної сфери	43
Ольховий Олег. Розвиток робочої пам'яті у процесі вивчення іноземної мови.....	45
Родіна Юлія. Глобалізація і питання мови – культурно-психологічні аспекти.....	48
Руколянська Наталія. Лексика кримінально-процесуальної субмови: категоріальний аспект	50
Самойленко Катерина. Формування національної ідентичності засобами мови.....	54
Сергієнко Наталія. Мовна грамотність як ознака професіоналізму майбутнього юриста.....	57
Сугерей Данило. Машинний переклад як кризисне рішення	60
Тихий Владислав. Важливість мовної компетентності у судочинстві.....	65
Холод Ірина. Психолінгвістичні аспекти вивчення англійської мови	67

ІСТОРІЯ

Волошко Олексій. Исторична детермінованість Злуки 22 січня 1919 р.	72
Дудко Владислав. Римські допоміжні війська часів правління Марка Ульпія Траяна (98-117 рр. н.е.)	75
Дудник Олена. Життєвий рівень населення України в умовах економічної кризи 1991-1993 рр.	80
Леощенко Дмитро. Російсько-український конфлікт у контексті цивілізаційного протистояння	84
Лимар Андрій. Політичні репресії в СРСР як засіб боротьби з українською ідентичністю.....	88
Соловійов Віталій. Перебування Другої сербської добровольчої дивізії на території Катеринославщини в період I Світової війни	93
Сосновський Сергій. Військова організація та озброєння чорних клобуків	98
Сухомлин Олександр. Міський вимір трагедії голодомору: стереотипи і факти	102
Фоменко Світлана. Нові надходження філателії ДНІМ 2022-2023 рр., присвячені повномасштабній російсько-українській війні	106

КУЛЬТУРА

Алексєєв Артур. Прогреси у сфері робототехніки та їх інтеграція зі штучним інтелектом для автоматизації	109
Бакум Дар'я. Сім'я Крушельницьких	111
Галімова Анастасія. Народність як головний індикатор української православної церкви.....	115
Захарченко Марія. Вкрадені митці. Іван Айвазовський.....	121
Киян Анна. Психологічні особливості підліткового віку, особливості використання гумору підлітками	124
Корсунська Вікторія. Теорії комунікації: короткий огляд.....	128
Негодченко Ольга. Василь Стус – символ боротьби за свободу та права людини.....	133
Садикіна Ксенія. Шляхи розвитку професіоналізму майбутніх учителів в умовах нової української школи	139
Самарець Вадим. Postmodern and Metamodern Irony as a Literary Tool in Native American Literature.....	143
Соловійова Вікторія. Вкрадені імена Росією. Ілля Рєпін.....	146
Степанченко Вадим. Туризм і сьогодення – культура та безпека.....	148
Чичеріна Карина. Етичні аспекти використання штучного інтелекту	151
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	154

відповідальності; піднесення патріотичних настроїв. Таким чином, інтегрування сучасних досягнень та перспектив розвитку держави в навчальні матеріали з мови та читання є необхідним для всебічного формування національної самосвідомості молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (дата звернення 30.03.2023)
2. Пономарьова К. І. Буквар : підручник для 1 класу (друга частина). Київ, 2018. 115 с.
3. Савченко О. Я. Українська мова та читання : підручник для 2 класу (частина 2). Київ, 2018. 148 с.
4. Шакурова М. В. «Я» в контексті «МИ» : про сутність соціокультурної ідентичності особистості / М. В. Шакурова. *Вісник ВДПУ*. 2013. №1. С. 103-109.
5. Yu. Pryshupa. The main aspects of Ukrainian youth's national identity in the context of globalization / Pryshupa Yu., Konoplianyk L. *People, Power and Politics: 1st International Congress, 19–21 October 2018 : proceedings book*. Kırşehir, Turkey, 2018. P. 278–292.

МОВНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Наталія СЕРГІЄНКО

викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Питання ефективної комунікації як показник загальної та професійної культури, що можна досягти перш за все високим рівнем знань мовних норм, а також відповідним їх використанням у сфері комунікації, завжди було об'єктом наукових досліджень: у галузі педагогіки, психології, лінгвістики, права, адже грамотне мовлення розглядається насамперед у контексті нормативності мови.

Сьогодні держава створює нові стандарти професіонала, висуваючи при цьому до фахівців ті вимоги, які задовольнили б потреби соціуму. Цей процес, безумовно, пов'язаний із підготовкою у сучасному суспільстві висококваліфікованих представників гуманітарного напрямку, зокрема

правового, успіх у професії яких залежить саме від мовної грамотності [1]. Адже кожен працівник юридичної галузі у своїй діяльності обов'язково повинен послуговуватися нормами сучасної літературної мови і неухильно їх дотримуватися, тому питання мовної норми у фаховому мовленні, а також мовної компетентності взагалі залишається актуальним завжди. Саме оволодіння фахівцем ґрунтовними ознаками мовлення, пов'язаними з грамотністю, знанням мови, дають змогу забезпечити ефективність процесу професійно-комунікативної діяльності, а також підвищити рівень культури представників відповідних професій.

Енциклопедія «Українська мова» як авторитетне науково-дослідне видання подає таке визначення поняття «мовна норма»: «сукупність мовних засобів, які відповідають системі мови й сприймаються її носіями як зразок у певний період розвитку мови і суспільства» [2]. Визначальною рисою мовної норми, безперечно, є дотримання ustalених правил слововживання, правопису, наголошування тощо.

У зв'язку з тим, що поняття фахового мовлення тісно пов'язане з поняттям мовної норми, яка виконує роль так званого «мовного фільтра» і визначає, що є правильним, а що ні, рекомендує одні мовні засоби та заперечує інші, помилкове слововживання порушує правила культури професійного мовлення, що вказує на низький рівень професійної кваліфікації.

Неграмотне мовлення – наслідок відсутності теоретичних знань, а також невироблення вмінь використовувати набуті знання в мовленнєвій практиці. Об'єктивними причинами цього слід назвати швидкий потік інформаційних ресурсів, з якими мають справу юристи, значний обсяг документації, наявність низькоякісної літератури тощо.

Порушують культуру мови фахівця, руйнують зміст сказаного чи написаного насамперед лексичні помилки, тобто недотримання загальноприйнятих правил слововживання, закріплених суспільною практикою. Вживання слів у невластивому значенні зумовлене різними явищами:

тавтологією, плеоназмами, кальками. Такі помилки порушують змістову структуру тексту правового характеру через відсутність у них такої обов'язкової властивості, як інформативність. Адже у правовому тексті якомога меншою кількістю слів необхідно передати якомога більше інформації, а не навпаки.

Для вироблення мовної грамотності потрібно не тільки знати правила української мови. Обізнаність із типовими помилками, що допускають юристи у професійному мовленні, – передумова високої мовної культури фахівця.

Випадків типових помилок, що демонструють ознаки порушення лексичної і логічної норм мовлення, існує дуже багато. Наприклад: у березні місяці (норма: у березні); чинний на сьогодні (норма: чинний); реальні факти (норма: реалії або факти); реальна дійсність (норма: реальність або дійсність); травматичне ушкодження (норма: травма або ушкодження); моя автобіографія (норма: автобіографія або моя біографія); інформаційне повідомлення (норма: інформація або повідомлення); статистичні підрахунки (норма: статистика або підрахунки); адреса проживання (норма: адреса) та ін.

Отже, мовна грамотність, перш за все обізнаність із лексичними, граматичними нормами й уміння застосовувати правила слововживання у мовленнєвій практиці, має надзвичайно велике значення у фаховому мовленні. Це є ознакою професіоналізму та показником загальної та професійної культури фахівця. Саме лексичні помилки стають причиною негативних результатів у мовленнєво-професійній діяльності майбутнього юриста. А це, у свою чергу, впливає на правильність і змістову цілісність тексту, а також порушує основні вимоги до професійного мовлення: логічність, інформативність, точність, чіткість, ясність, стислість і лаконічність.

Звичайно, для підвищення рівня грамотності, мовної та професійної культури майбутньому юристові необхідно постійно працювати над собою, удосконалювати свої знання, відповідально ставитися до своєї професійно-мовленнєвої діяльності. Справжній фахівець повинен бути зорієнтований на

засвоєння мовних норм, вироблення вміння у будь-яких ситуаціях аналізувати своє мовлення щодо нормативності чи ненормативності, постійно користуватися лексикографічними джерелами та навчальною літературою, користуватися авторитетними сайтами, які дають можливість отримати якісну мовну продукцію. Усе це дозволить відповідати вимогам суспільства щодо висококваліфікованого фахівця.

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. Мова права та її вивчення студентами юридичних спеціальностей у закладах вищої освіти України. Правознавство. 2018. С. 155- 157.
2. Бабич Н. Практична стилістика і культура української мови: навчальний посібник. Львів: Світ, 2003. 432 с.
3. Голіченко Л. М. Формування лексичної українськомовної компетентності майбутніх юристів. Матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем розвитку та функціонування державної мови (Київ, 28 листопада 2019 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. С. 134-137.

МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК КРИЗИСНЕ РІШЕННЯ

Данило СУГЕРЕЙ

студент спеціальності «Психологія»

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Науковий керівник: Ірина ХОЛОД

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

У сучасному світі однією з актуальних проблем для української мови є недостатня кількість та поширеність текстів, що публікуються і перекладаються нею. Після масштабного вторгнення Росії у 2022 році та значної відмови від їхніх джерел і мови ми зіткнулися із проблемою поширення власної мови. Наприклад, більшість методик у психології перекладені на російську мову, а фінансових ресурсів для перекладу всіх цих методик українською недостатньо.

Ця проблема зустрічає нас майже на кожному кроці, і саме тут машинний переклад стає в пригоді, особливо коли більша частина коштів має йти на війну.

